

ÅRSBERETNING 2015

INKL REGNSKAP OG REVISJONSBERETNING

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse

LPP

Verdighet - Omsorg - Løsninger

Årsberetning for LPP legges fram for perioden mellom to landsmøter.

Denne beretningen tar for seg året 2015.

Beretningen er enstemmig godkjent av landsstyret.

Anne Sanchez Sund
Styreleder

Jostein Jakobsen
Nestleder

Arnhild Ottesen
Styremedlem

Dag Morken
Styremedlem

Borghild Spiten Mathisen
Styremedlem

Ulf Meyer
Styremedlem

Ole Eriksen
Styremedlem

2,4 %

Medlemsvekst siste år

2 919

Registrerte medlemmer 31.12.15

30

Lokallag

Om foreningen

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse er en landsomfattende forening for pårørende til mennesker med psykiske lidelser. Gjennom å sloss for både de pårørendes, men også brukernes rettigheter, arbeider LPP daglig for å bedre livskvaliteten for en rekke ulike mennesker.

LPP skal:

Arbeide for en bedre forståelse for psykiske lidelser, støtte en utvikling av hjelpeapparatet og forebyggende tiltak innen det psykiske helsevern og det psykiske helsearbeid.

Arbeide for å motvirke fordommer mot psykiske lidelser, og støtte opplysningsarbeid om psykiske lidelsers karakter, forebyggelse og behandling, samt styrke brukergruppenes rettssikkerhet.

Bistå pårørende med råd og veiledning når det gjelder psykisk helsevern og psykisk helsearbeid.

Arbeide for en bedre prioritering av samfunnsmessige ressurser for å styrke tilbud og tiltak i og utenfor behandlingstilbud.

Arbeide for en bedre kommunikasjon mellom psykiske helsevern, helsearbeid, behandlingstilbud, brukere og pårørende.

Arbeide for foreningens representasjon i alt som vedgår psykisk helsevern og helsearbeid.

Støtte forskning omkring alvorlige psykiske lidelser, herunder brukerstyrt forskning.

Arbeide for å fremme kontakt med nærstående organisasjoner i Norge og i andre land.

Dette gjør vi fordi vi vet at mange sliter, og fordi vi ønsker en bedre hverdag for enkeltindividet. Gjennom å fokusere på de pårørende, setter vi også de pårørendes situasjon på dagsorden.

Ved å styrke den pårørende, mener vi at vi også styrker den enkelte brukers situasjon. Vi vet av forskning og erfaring at dette henger sammen.

Med samhandlingsreformen på full

Vi setter de pårørendes situasjon på dagsorden. Gjennom å gjøre det, er vi også med på å bedre den enkelte brukers situasjon.

fart inn i kommunesektoren, vil det være viktigere enn noen gang at vi finnes, at vi og fortsetter kampen for å bedre de pårørendes situasjon spesielt, og gjennom dette også brukeren og det psykiske helsevernet generelt.

Sammen står vi sterkere, og sammen skal vi fortsette denne kampen.

Sittende landsstyre frem til november 2015

LPPs arbeid i 2015

Styret har i 2015 behandlet 73 saker. Fokuset har vært på vedtatt handlingsplan.

Handlingsplanen for 2013-2015 ble sluttført til Landsmøte i november 2015, der ny handlingsplan for 2015-2017 ble vedtatt.

Handlingsplanen har konsentrert seg om fire områder; samfunnet og politisk virksomhet, pårørendes situasjon, forskning, samt styrke og synliggjøre LPP som organisasjon.

Samfunnet og politisk virksomhet

LPP har i 2015 avholdt en pårørendekonferanse som var rettet mot fagfolk, i samarbeid med nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse og NAPHA. Formålet her var å bevisstgjøre hvilke tiltak som finnes og få en spredning av eksisterende gode tiltak. Videre har LPP svart på alle relevante høringer, hatt møte med Helsedirektoratet og samarbeidet med ulike andre organisasjoner og instanser.

LPP har hatt møte med helseministeren og gjentatte møter med de politiske partier både individuelt og i fellesmøter med andre organisasjoner. Vi har knyttet et godt samarbeid med Helsedirektoratet. Dette for å få et tettere og bedre samarbeid med ulike beslutningstakere.

LPP bidrar til å øke kompetansen på undervisningsinstitusjoner, helseinstitusjoner og kommuner, ved å blant annet delta i arbeidet med pårørendeprogrammet.no, være med i SEPREP, og gjennomføre opplæring av bydelsansatte i Oslo (pilotprosjekt).

Videre har LPP jobbet mye med å opp et tilbud om medisinfri behandling. Her spesielt gjennom fellesaksjonen sammen med Mental Helse, Aurora, Hvite Ørn og WSO.

Pårørendes situasjon

LPP har vært pådriver for to nye trykksaker om pårørendes rettigheter fra Helsedirektoratet, samt at LPP distribuerer denne ut til både pårørende og helsepersonell. Pårørendes rettigheter har vært tema på alle LPPs konferanser.

LPP og LPPs lokallag er med å påvirker for å få åpnet flere pårørendesentere i landet. Et konkret eksempel er pårørendesenteret i Fredrikstad, som ble åpnet i mars 2016. Her har LPP Nedre Glomma drevet mye lobbyvirksomhet

Forskning

LPP er med i et større pårørendenettverk, der forskermiljøet, myndigheter og brukerorganisasjoner er med, i regi av UiS. Vi har søkt midler på flere prosjekter gjennom ExtraStiftelsen, som desverre ikke er blitt innvilget. LPPs daglig leder er valgt inn som styremedlem i EUFAMI, hvor det knyttes tettere bånd til våre europeiske søsterorganisasjoner, som igjen har munnet ut flere undersøkelser om pårørendes omsorgsoppgaver og belastninger.

Styrke og synliggjøre LPP som organisasjon

Det er i 2015 arbeidet målrettet for å markedsføre LPP, spesielt via lokallagene. I november fikk vi ekstra bevilgninger fra Helsedirektoratet, slik at vi fikk kjøpt inn mer markedsmateriell som ble delt ut til lokallagene og vi fikk kjørt en omfattende annonsekampanje i lokallaviser. LPP fikk også laget en ny reklamefilm, som ble sendt på TVNorge 1. juledag (fikk ikke plass på TV2). Filmen er også vist på tre lokalkinoer. LPP arrangerte en julekalender på facebook, som engasjerte mange, også ikke-medlemmer.

LPP mistet sin støtte fra BUFDdir, noe som medførte at økonomien ble noe svekket, men LPP greide å hente inn tilsvarende gjennom ulike prosjekter og samarbeidsformer.

LPPs sekretariat er en serviceinstans for organisasjonen. Alle lokallag får tilsendt ubegrenset med egne brosjyrer og annet brosjyremateriell gratis. Sekretariatet lager brosjyrer, plakater og annet til lokallag. LPPs kalender på nettsiden oppdateres kontinuerlig, facebooksidens ivaretas, samt nettside. Sekretariatet hjelper lokallag med deres nettside ved behov. Sekretariatet flyttet til nye lokaler i februar i Karl Johans gate, her er det åpent for lokallaga benytte lokalene til møter, kurs og konferanser.

Rådgivningstelefonen, som er lokallisert på PIO-senteret, drives videre. LPP søkte ExtraStiftelsen om midler til å etablere en chat-tjeneste. denne søknaden ble innvilget, og chat-tjenesten ble åpnet i juni (se mer info på s. 10). Her treffer vi flere yngre pårørende enn på rådgivningstelefonen. LPP har utbredt nye brosjyrer og ny reklamefilm, som også er rettet mot yngre pårørende.

Utfyllende kommentarer til hele handlingsplanen ligger ved bakerst i denne beretningen.

Nytt landsstyre november 2015

Anne Sanchez Sund
Styreleder

Anne er 62 år, har voksne barn, barnebarn og bor i Skien. Hun er utdannet pedagog og har jobbet med LPP lokallag i Telemark i snart 10 år. Hun er engasjert som brukermedvirker i helseforetak, kommuner og ved høgsolen. Anne ønsker at helseforetak og kommuner skal få styrket sin kompetanse om pårørende, familie og nettverksarbeid

Jostein Jakobsen
Nestleder

Jostein er 61 år og jobber i dag som erfaringskonsulent med pårøndererfaring i Bodø kommune. Han er også rådgiver i Nordland Fylkeskommune hvor han jobber med idrettsanlegg. Tidligere har han tatt samfunnsfag ved Rogaland Distrikthøgskole, men holder nå på med Bachelor i Statsvitenskap ved Universitet i Nordland. Jostein har bred organisasjonserfaring over lang tid.

Arnhild Ottesen
Styremedlem

Arnhild er 64 år har vært lærer i 17 år. Hun har vært brukerstyrt personlig assistent, og hun har samarbeidet tett med Pårørendesenteret i Stavanger med prosjektet «implementering av pårørende en ressurs» i Stavanger og Sola kommune.

Borghild Spiten Mathisen
Styremedlem

Borghild er 57 år og har 4 barn. Hun jobber tett på pårørende og brukere i en travel hverdag og sitter i klinikk sjefens stab som brukermedvirker på Sørlandet sykehus. Hun er også veileder på universitetet. Borghild er opptatt av at pårørende skal bli hørt og sett, og at de vi er pårørende til skal få mer innflytelse på sin behandling.

Dag Morken
Styrelemmedlem

Dag er 61 år, har 3 voksne barn, 1 barnebarn og bor på Harpefoss i Sør-Fron. Er utdannet mekaniker og har jobbet som mekaniker og gårdbruker. Har jobbet i LPPs lokallag i Gudbrandsdalen i 6 år. Han er brukermedvirker på helseforetak og spesielt opptatt av selvmordsproblematikk. Dag ønsker at kommuner og spesialisthelsetjenestene skal få bedre kompetanse om pårørende.

Ulf Meyer
Styremedlem

Ulf er 58 år, pedagog og har i senere tid også utdannet seg til å bli rektor. Pårøndererfaringen er som svoger. Dette har medført god kjennskap til hva psykiske utfordringer gjør for familien rundt. Hjertesaken er å styrke de pårørendes rettigheter og sette økt fokus på pårørendesaken generelt.

Ole Eriksen
Styremedlem

Ole er 36 år, økonom fra BI, og har i tillegg tatt juss og historie ved universitetet. Ole har vært kontorsjef på PIO-Pårørendesenteret i Oslo de siste 5 år.

Lokallagene

LPP hadde ved utgangen av 2015 30 lokallag fordelt over hele landet, i alle landets fylker. Størrelsen på lokallagene er svært varierte, med alt fra 7 til 837 medlemmer. 29 av lokallagene er registrert i Brønnøysundregistrene 31.12.2015, det samme antallet som i 2014.

Aktivitetsnivået i lokallagene har vært varierende. De mest aktive lagene har hatt et omfattende tilbud til sine medlemmer som i hovedsak består av: Medlemsmøter, individuell rådgivning og familierådgivning, samtalegrupper for pårørende – noen inndelt etter type pårørende (forelder -, voksne barn -, søsken til den som har en psykisk lidelse), sosiale arrangementer som juleavslutning, sommeravslutning eller lignende.

I lokallagene har det vært likepersonarbeid og opplæring i likepersonarbeid, temakvelder, åpne møter med foredragsholdere og lignende, telefonmøter mellom pårørende, markeringer på Verdensdagen for Psykisk helse og deltakelse på ulike markeringer med informasjonsstand.

Noen lokallag er også engasjert i de brukerstyrte sentrene:

- LPP Oslo driver PiO-senteret i partnerskap med Oslo kommune
- LPP fylkesstyret i Troms fylke er med i styret til Bikuben regionalt brukerstyrt senter
- LPP Trøndelag er med i styret til Vårres regionalt brukerstyrt senter og i styret til KBT Midt-Norge, kompetansesenter for brukererfaring og tjeneste utvikling
- LPP Vest-Agder og Grimstad/Aust-Agder er med i styret i ROM Agder, brukerstyrt kompetansesenter for Agder innen psykisk helse og avhengighet
- LPP Midt-Hedmark er med i stiftelsesstyret til Sagatun Brukerstyrt senter.

Møter med lokale lag

I perioden har styret og sekretariatet vært på besøk over hele Norge og mange steder opp til flere ganger. Både landsstyret og sekretariatet tilstreber å si ja til alle henvendelser som kommer fra lokallagene. Dette er også en oppgave som vil bli prioritert for fremtiden, både med tanke på organisasjonsstyrking og organisasjonsbygging.

LPPs kompetanse er svært etterspurt i ulike råd og utvalg. Dette er positivt, men vi ser at man etter hvert må finne andre løsninger for å kunne etterkomme etterspørselen.

Veru

LPP er blant annet representert i:

Brukerutvalget Helse Sør Øst, Brukerrådet i Helsedirektoratet (BrukerROP), Representert i FFO i sentralt, Representert i Rådet for Psykisk Helse, Helsedirektoratets arbeidsgruppe som skal utarbeide retningslinjer for ECT behandling, Referansegruppen for Nasjonal kompetansetjeneste for læring og mestring (LMS), Akuttnettverk arbeidet, Styremedlem i erfaringskompetanse.no, Referansegruppen i NAPHA, Styremedlem i SEPREP, Referansegruppen i Nasjonal kompetansetjeneste for personlighetspsykiatri (NAPP), Referansegruppen i implementering av pårørendeprogrammet.no, Referansegruppen i Helsedirektoratet om å utarbeide «Handlingsplan for forebygging av selvmord, selvmordsforsøk og selvskading». Jurymedlem i Husbankens gjennom Kommunal- og

regionaldepartementet - ny pris for godt bustadsosialt arbeid. Ekspertrådet til Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse (ROP). Ekspertgruppen i den nasjonale pasientsikkerhetskampanjen I trygge hender - forebygging av selvmord.

Utover disse vervene er flere i komiteer som arrangerer ulike konferanser og arrangementer.

Hvem som er representert og hva vervet innebærer vil være mer detaljert beskrevet og lagt ut på LPP sine nettsider.

Handlingsplan

Handlingsplanen har vært grunnlag for alt det landsstyret har foretatt seg i året som gikk. Landsmøtet i april 2013 vedtok et omfattende dokument som innebar en rekke mål og tiltak. Flere av tiltakene er gjennomført, enkelte mål er nådd, mens andre jobbes det videre med. Det vises til egen oversikt over handlingsplanen for hvilke mål og tiltak som er oppfylt og gjennomført.

Landsmøte i november 2015 vedtok ee revidert handlingsplan med mere spesifikke mål og tiltak.

Det ble i mai 2015 avholdt landssamling der arbeidet med handlingsplanen og de foreløpige resultatene ble lagt frem.

Samlinger

I 2015 har vi hatt tre store samlinger, samt en medlemstur.

Vi avholdt en Pårørendekonferanse på Oslo Kongressenter den 25. mars. Dette var et samarbeid

mellom Erfaringskompetanse.no, NAPHA og LPP.

Denne konferansen var svært populær, da vi hadde venteliste på neste likemange som vi hadde plasser til. Her var det mange gode foredragsholdere, som blant annet Helse- og omsorgsministeren Bent Høie, rådgiver i Helsedirektoratet Therese Opsahl Holte og flere fra helse- og omsorgstjenester og spesialenheter. Tilsammen var det 11 innledere.

Landssamlingen ble avholdt 10. mai på Park Inn Gardermoen. Her var det behandling av handlingsplan, informasjon om de brukerstyrte sentrene/organisasjonene og saksbehandling i klagesaker. Til den siste saken hadde vi advokat Kristin Kramås fra advokatfirmaet Hestenes og Drammer Son AS.

LPPs 15. ordinære landsmøte ble avholdt 7.-8. november på Thon Hotel Opera i Oslo.

Her var det valg av nytt landsstyre, og ny handlingsplan som var de store sakene.

I desember arrangerte vi en medlemstur til julemarkedet i Kiel, med Color Line. Vi var 65 påmeldte, og det var budsjettet som begrenset plassene. Etter to dager måtte vi stoppe påmeldingsmuligheten, da turen var fullbooket og vi hadde flere på venteliste. Dette var en meget hyggelig tur, som våre medlemmer satte svært stor pris på. En slik tur håper vi å kunne tilby hvert år.

Medlemsskap

LPP var i 2015 medlem av:

- Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)
- Funksjonshemmedes Studieforbund (Funkis)
- Rådet for Psykisk Helse
- Frivillighet Norge
- Virke

- European Federation of Associations of Families of People with Mental Illness (EUFAMI)

Interne komiteer og verv

Landsstyret består foruten de tidligere presenterte styremedlemmer av følgende vararepresentanter:

1. vara: Mette Yvonne Larsen - LPP Kristiansund og omegn
2. vara: Laurits Bjørdal - LPP Søre Sunnmøre
3. vara: Marianne Skifjell - LPP Romerike
4. vara: Rita Jonas - LPP Tromsø

Valgkomite frem til november 2015:
Leder: Guri Jaer –LPP Bærum
Medlem: Evelyn Scobie – LPP Salten
Medlem: Turid Helland Pleym – LPP Kristiansund og omegn
Varamedlem: Arnhild Almås – LPP Ålesund og omegn
Varamedlem: Hanne Moss – LPP Vestfold

Ny valgkomite fra november 2015:
Leder: Anne-Grethe Terjesen - LPP Oslo
Medlem: Kjersti Norwall-Nielsen - LPP Tlemark
Medlem: Turid Helland Pleym - LPP Kristiansund og omegn
1. vara: Siri Breivik - LPP Midt-Hedmark
2. vara: Anita Olsen - LPP Nedre Glomma

Kontrollutvalget frem til november 2015:
Leder: Vibeke Erichsen – LPP Bergen og omegn
Medlem: Anna-Margrethe Andersen – LPP Grimstad/Aust-Agder
Medlem: Odd Skrøvset – LPP Oslo

Varamedlem: Rolf Johansen – LPP Vesterålen
Varamedlem: Siri Hangeland – Vest-Agder

Nytt kontrollutvalg fra november 2015:
Leder: - Siri Hangeland - LPP Vest-Agder
Medlem: Anna Margrethe Andersen - LPP Grimstad/Aust-Agder
Medlem: Rolf Johansen - LPP Vesterålen
Varamedlem: Jytte Undrum - LPP Nedre Glomma
Revisor for perioden: Sølvi Aaker, Partner Revisjon DA. Aaker har vart revisor for LPP siden 2001.

Forskning og samarbeid

LPP er med i en nettverksgruppe for forskning. Denne administreres av Universitetet i Stavanger, og omfatter da UiS, i tillegg til Bente Weimand og hennes forskergruppe på Ahus, samt blant annet PIO-senteret, Pårørendesenteret i Stavanger, en rekke kommuner og DPSer, NAPHA og LPP.

Samarbeid med andre organisasjoner

LPP fortsetter samarbeidet med Mental helse, We shall overcome (WSO), Aurora og Hvite Ørn om: "Fellesaksjonen for medisinfrie behandlingsforløp i psykiske helsetjenester". Dette har blant annet resultert i to felles henvendelser til brukerutvalgene og brukerrådene for å få økt fokus på saken.

LPP er representert i BrukerRop (Helsedirektoratets brukerråd) med vervet som leder. Her er de fleste brukerorganisasjonene innen psykisk helse og rus er representert. Her diskuteres en del felles saker og man har som målsetning å få et tettere samarbeid i saker som LPP er spesielt opptatt av.

Gjennom Pårørende Kompetanse

som LPP eier 50% har LPP også samarbeid med Voksne for Barn.

LPP har også inngått et formelt samarbeid med Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse, Napha. Dette samarbeidet skal blant annet munne ut i en felles pårørendekonferanse i februar 2015, men også være med på å skape økt fokus på

pårørendesaken generelt.

Via medlemskapet i EUFAMI har LPP også et løst samarbeid med våre skandinaviske søsterorganisasjoner. Organisasjonen har også åpnet et større nettverk av andre europeiske samarbeidsorganisasjoner gjennom konferansene og kontaktnettet som EUFAMI gir.

I løpet av 2015 har LPP drevet flere prosjekter som kommer medlemmene til gode. LPP er søkerinstans hos Extrastiftelsen, og søker prosjektmidler fra Helsedirektoratet og Bufdir.

De fleste prosjektene er ledet av frittstående prosjektledere. LPP har ansvaret for oppfølging av drift og økonomi.

Extrastiftelsen

Helse og Rehabilitering

Helsedirektoratet

God helse - gode liv

I 2015 hadde vi to prosjekter pågående fra Extrastiftelsen.

Unge på tur

I 2013 fikk LPP innvilget midler fra Extrastiftelsen til prosjektet "Unge på tur". Prosjektet er initiert av LPP Vesterålen og går ut på å tilrettelegge for at ungdom som sliter med sin psykiske helse og unge pårørende kommer inn i et fellesskap, og får oppleve friluftsliv sammen med andre. Mange unge som sliter psykisk og unge pårørende er lite aktiv, og mange er avhengig av god tilrettelegging for å komme seg på bane sosialt, i en sårbar og viktig fase i livet. Dette prosjektet ble satt på pause i 2014 og videreført og avsluttet i 2015.

Rådgivningschat

LPP fikk i 2014 innvilget midler til rådgivningschat, som skal gå over to år. Med chat-funksjon på nettsidene vil det bli en lavere terskel for å kontakte LPP. Vi får en ny kanal å kontakte LPP på, samt at vi håper å treffe en yngre del av befolkningen med denne løsningen.

Chat-funksjon ønskes å knyttes opp mot rådgivningstelefonen på sikt.

Les mer om rådgivningschatten på neste side.

Sekretariatet

Året 2015 har stort sett vært preget av løpende arbeidsoppgaver og ytelse av service ut til lokallagene. Sekretariatet har i tillegg jobbet mye med markedsføring. Flere nye informasjonsbrosjyrer er laget og distribuert ut til lokallagene, samt flere og nye profilartikler er innkjøpt og distribuert. Sekretariatet produserte 12 medlemsider til bladet PsykOpp Nytt fire ganger i år, samt arbeidet med handlingsplanens definerte oppgaver.

LPPs rådgivningstelefon er profilert i mye større grad, slik at medlemmene ringer direkte til denne linjen i stede for innom sekretariatet først.

Sekretariatet har arrangert tre store samlinger i 2015, Pårørendekonferansen i mars, landssamling i mai og landsmøte i november.

LPP fikk i 2014 innvilget midler fra ExtraStiftelsen til en rådgivningschat. Dette er et to årig prosjekt med start i 2015. En rådgiver er ansatt i prosjektet, og chatten åpnet i juni 2015. Dens oppstart ble lansert på LPP sin nett- og facebookside. Videre er den markedsført på LPP's brosjyremateriell og rådgivningskort, samt reklamefilm. Chatten har en minimumsåpningstid fra kl. 08-15 på hverdager, men normalt sett er den åpen fra 8-16. Chatten var også åpen på røde dager i julen, slik at hele julen var enten rådgivningstelefonen eller chatten åpen. Vi har erfart at pårørende i ulike aldre har tatt kontakt, men hovedmengden ser ut til å være yngre. Det vises bl.a. til at en del skolelever ved videregående og høyskoler har tatt kontakt. Vi har fått en del tilbakemeldinger på at chatten har vært en fin måte å komme i kontakt med oss på, det første skrittet. Det har også vært en del henvendelser fra helsepersonell som har hatt mer organisatoriske spørsmål, samt fra medlemmer og andre interesserte.

På tampen av 2015 fikk LPP utdelt ekstra midler fra Helsedirektoratet, som er brukt til økt markedsføring av LPP og lokallagene. Det er laget to nye reklamefilmer som blant annet ble fremvist på TVNorge 1. juledag og på flere kinoer i julen. Ny markedsføringsprofil med tilhørende maler er også laget. Det ble kjørt en bred annonsekampanje rett før jul, og lokallagene har fått fylt opp lagrene sine med markedsføringsmateriell.

Pr. 31.12.15 jobbet følgende i LPPs sekretariat:

Daglig leder Kenneth Lien Steen

Kenneth har en mastergrad i management, bachelor i PR, grunnfag i pedagogikk og helserett..

Han er gift og har en liten gutt på 3 år. Av tidligere arbeidserfaring har Kenneth flere år fra politisk sekretariat.

Organisasjonsrådgiver Solveig Stang

Solveig har grunnfag i organisasjon og ledelse, og hun har lang erfaring innen administrasjon og personal i privat næringsliv.

Hun er gift og har tre barn; en jente på 7 år, en jente på 3 år og en gutt på 1 år

Rådgiver Jeanette Hoel

Jeanette begynte 1. juni 2015 som rådgiver på chatten. Hun har lang erfaring innen somatikken, samt bred pårønderfaring innen psykisk helse.

Sykefravær 0,68 %

Medarbeidersamtaler er gjennomført.

Det er ikke forekommet arbeidsuhell og/eller arbeidsulykker

Regnskap

På de kommende sider følger LPPs årsregnskap for 2015. Revisors beretning følger også. Landsstyret er av den oppfatning at LPP har en sunn økonomi, noe regnskapet vil vise.

Landsforeningen for pårørende innen Psykisk Helse

Resultatregnskap 2015

	Note	2015	2014
Driftsinntekter:			
Medlemskontingent	1	651 862	660 080
Salgsinntekter		1 780	174 268
Tilskudd	2	4 555 970	4 177 700
Andre inntekter		72 802	120 531
Sum driftsinntekter		5 282 414	5 132 578
Driftskostnader:			
Tilsk. Lokal- og fylkeslag	3	1 176 237	382 896
Momskompensasjon		-245 583	-264 641
Lønnskostnad	4,5,6	1 495 023	1 819 512
Kostnad prosjekter	7	571 214	1 122 286
Kostnad lokaler		382 638	187 326
Regnskapshonorar, revisjonshonorar og annet honorar	8	231 680	208 940
Kontorkostnader		410 389	131 983
Møte/kurs/reise kostnader		409 165	368 456
Telefon, porto og komm.		154 342	179 664
Psykopnytt, reklame og annet		701 163	609 912
Utvikling		0	31 625
Andre driftskostnader		53 049	86 747
Sum driftskostnader		5 339 315	4 864 705
Driftsresultat		-56 901	267 873
Finansposter:			
Finans og EO		-2 071	5 269
Netto finansposter		-2 071	5 269
Ordinært resultat før skatt		-58 972	273 142
Årets resultat	12	-58 972	273 142
Overføringer:			
Annen egenkapital		-58 972	

Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse

Balanse pr 31.12

	Note	2015	2014
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige Driftsmidler			
Kontormaskiner	10	<u>118 750</u>	<u>0</u>
		118 750	0
Finansielle Anleggsmidler			
Depositum Karl Johans gate		172 975	171 250
Depositum Brugata 1		0	42 684
Sum finansielle anleggsmidler		<u>172 975</u>	<u>213 934</u>
Sum anleggsmidler		<u>291 725</u>	<u>213 934</u>
Omløpsmidler			
Fordringer:			
Kundefordringer	9	43 347	8 532
Andre kortsiktige fordringer		6 041	0
Forskuddsbetalt leiekostnad		0	23 506
Forskuddsbetalte kostnader		70 085	2 510
Andre fordringer		3 552	3 552
Sum fordringer		<u>123 025</u>	<u>38 100</u>
Bankinnskudd og kontanter:			
Innestående bank	11	1 672 423	1 777 687
Sum omløpsmidler		<u>1 795 448</u>	<u>1 815 787</u>
Sum eiendeler		<u>2 087 173</u>	<u>2 029 721</u>

Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse

Balanse pr 31.12

	Note	2015	2014
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Opptjent egenkapital:			
Annen egenkapital	12	1 367 110	1 426 082
Sum opptjent egenkapital		1 367 110	1 426 082
Sum egenkapital		1 367 110	1 426 082
Gjeld			
Annen langsiktig gjeld:			
Sum langsiktig gjeld		0	0
Kortsiktig gjeld:			
Leverandørgjeld		452 758	227 145
Skyldig off. myndigheter		124 118	126 275
Skyldig feriepenger		110 685	130 786
Uopptjent inntekt		0	16 670
Annen kortsiktig gjeld		32 502	102 762
Sum kortsiktig gjeld		720 063	603 639
Sum gjeld		720 063	603 639
Sum egenkapital og gjeld		2 087 173	2 029 721

Oslo, 30.03.2016

Anne Sanchez Sund
Styreleder

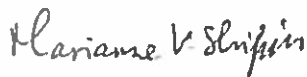

Jostein Jakobsen
Styrets nestleder

Dag Tore Morken
Styremedlem

Ole Jørgen Richter Eriksen
Styremedlem

Arnhild Gjelberg Ottesen
Styremedlem

Laurits Bjørdal
Varamedlem

Marianne Skifjell
Varamedlem

Noter 2015

Regnskapsprinsipper

Sammensetningen av inntekter/kostnader i regnskapet inneholder også prosjekter.

Inntekter

Inntektsføring av medlemskontingent er kun av medlemmer som har betalt. Tilskudd inntektsføres etter hvert som de mottas.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter transaksjonsdagen. Anleggsmidler er eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Langsiktig gjeld er gjeld som forfaller senere enn ett år etter transaksjonsdagen.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlenes levetid dersom de har antatt levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger kr 15.000. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet.

Note 1 - Medlemskontingent

	2015	2014
Enkeltmedlemmer	1625	1626
Familiemedlemmer	376	376
Støttemedlemmer bedrift	23	22
Støttemedlemmer personlige	48	51
Sum antall betalte medlemmer	2072	2075

Note 2 - Tilskudd

	2015
Helsedirektoratet	3 800 000
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	253 970
Funkis	51 000
ExtraStiftelsen	410 000
ExtraStiftelsen administrasjonstilskudd	41 000
Sum	4 555 970

Note 3 - Direkte kostnader

	2015	2014
Medlemskontingent lokallag	383 096	382 896
Momskompensasjon lokallag	476 899	512 368
Tilskudd lokallag	793 140	0
Sum	1 653 135	895 264

Note 4 - Lønnskostnader etc.

Spesifikasjon av lønnskostnader	2015	2014
Lønn	1 018 250	1 128 120
Styrehonorar	104 941	111 500
Honorar	10 284	32 000
Feriepenger	122 190	86 817
Arbeidsgiveravgift	176 338	202 752
Obligatorisk tjenestepensjon	16 730	26 252
Andre personalkostnader	46 290	232 072
Sum	1 495 023	1 819 513

Antall årsverk 3 3

Note 5 - Ytelse til ledende personer

Ytelse til ledende personer

Type ytelse	Daglig leder	Styret
Lønn	522 499	0
Styrehonorar	0	104 941
Pensjonsutgifter	0	0
Annen godtgjørelse	4 485	13 784
	526 984	118 725
Fakturert fra tidligere landsstyreleder		66 650

Ny styreleder har valgt å takke nei til styrehonorar.

Note 6 - Obligatorisk tjenestepensjon

Obligatorisk tjenestepensjon

Foretaket er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon, og har etablert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene i loven.

Note 7 – Kostnad prosjekter

Kostnad prosjekter	2015	2014
Den grønne tråd	0	769 720
Landsmøte	252 429	0
Likeperson	0	300 190
Landssamling	49 977	52 376
Pårørendekonferansen	104 256	0
Slovenia	7 766	0
Chat	410 000	0
Medlemstur	164 552	0
Sum kostnad prosjekter	988 980	1 122 286

Note 8 – Revisjonshonorar

Kostnadsført revisjonshonorar for 2015 utgjør kr. 78 875,- inkl. mva. Av dette beløpet vedrører kr. 22 625 inkl. mva honorar for særattestasjon.

Note 9 – Kundefordringer

Kundefordringer er vurdert til pålydende, nedskrevet med forventet tap på fordringer.

Spesifikasjon kundefordringer	2015	2014
Kundefordringer til pålydende	43 347	8 532
Avsatt til dekning av usikre fordringer		
Netto oppførte kundefordringer	43 347	8 532

Note 10 - Spesifikasjon av varige driftsmidler

Spesifikasjon varige driftsmidler	Kontormaskiner	Sum
Anskaffelseskost 1.1.2015	0	0
Tilgang i året	118 750	118 750
Avgang i året	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2015	118 750	118 750
Avskrivninger 31.12.2015	0	
Nedskrivninger. 31.12.2015	0	0
Balanseført verdi pr. 31.12.2015	118 750	118 750

Note 11 – Bankinnskudd

I posten for bankinnskudd inngår egen konto for bundne skattetreksmidler med kr 85 904. Skyldig skattetrekk er kr. 67 087.

Note 12 – Egenkapital

Spesifikasjon egenkapital	Annen EK	Sum
Egenkapital 01.01.2015	1 426 082	1 426 082
Årets resultat	(58 972)	(58 972)
Egenkapital 31.12.2015	1 367 110	1 367 110

**Til årsmøtet i
Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk Helse**

REVISORS BERETNING FOR 2015

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for **Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk Helse**, som viser et underskudd på **kr 58 972**. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015 og resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets ansvar for årsregnskapet

Styret er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til **Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk Helse** per 31. desember 2015, og av resultater for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, med unntak av regnskapslovens oppstillingsplan.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold Internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000-“Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon”, mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 30. mars 2016

PARTNER REVISJON DA

Sølvi Løbø Aaker
Registrert revisor

Handlingsplanen er vedtatt for årene 2013 – 2015. Kommentarene vil derfor også inneha punkter rundt forarbeider som ikke direkte er gjennomført i året 2015.

1. Samfunnet og politisk virksomhet

Mål 1: Alle lokallag skal ha fått informasjon om samhandlingsreformen og hvilke konsekvenser denne har for de pårørende. Organisasjonen skal være en pådriver for å sikre gode løsninger for å ivareta pårørende og brukeren i samhandlingsreformen.

Tiltak for å nå målet: LPP setter ned arbeidsgrupper i organisasjonen for å utarbeide dokumentasjon og informasjon om hvilke konsekvenser samhandlingsreformen har for de pårørende. Det avholdes landssamling der tema behandles. Organisasjonen, sentralt og lokalt, skal delta aktivt i det offentlige rom for å få til gode avtaler rundt Samhandlingsreformen.

Kommentar: Landssamling ble avviklet i november 2013, det er sendt ut informasjonsmateriale, og LPP har hatt flere åpne møter om samhandlingsreformen. Alle lokallag har fått informasjon om samhandlingsreformen. Både lokalt og nasjonalt. Samhandlingsreformen kommer på nytt som tema på likepersonkonferansen i oktober 2014. 13 lokallag har gjennomført dialogmøter om samhandlingsreformen. Her har både politikere, helsepersonell og pårørende deltatt. Generell informasjon, inklusive presentasjon, om samhandlingsreformen er utsendt. LPP er blitt med i en arbeidsgruppe i Helsedirektoratet med tema utskrivningsklare pasienter. LPP er også jevnlig i kontakt med flere politikere og byråkrater rundt temaet, og har holdt innlegg og foredrag om samhandlingsreformen i ymse eksterne fora (eksempelvis Faglig Forums konferanse for psykisk helse og rus, Pårørendedag på Ahus, ol.). LPP har tatt initiativet til et møte med Helsedirektoratet som medførte et rådslag for å ivareta pårørendepolitikken. Dette på bakgrunn av stortingsmelding 29 «Morgendagens omsorg». En videreføring av dette er at det skal utarbeides en ny veileder om pårørendes betydning og medvirkning. LPP er med i arbeidsgruppen for voksne som pårørende. LPP har også kommet med innspill til veilederen «sammen om mestring». Dette er en veileder for 1. og 2. linjetjeneste. LPP har også samarbeid med ulike andre organisasjoner og instanser, som Erfaringskompetanse, NAPHA og lignende. Det er blant annet gjennomført en pårørendekonferanse, rettet mot fagfolk, i samarbeid med nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse og NAPHA. Formål med konferansen var å bevisstgjøre hvilke tiltak som finnes og få en spredning av eksisterende gode tiltak. Konferansen hadde 120 deltakere fra hele landet.

Mål 2: Få et tettere og bedre samarbeid med ulike beslutningstakere.

Tiltak for å nå målet: Invitere ulike politikere til dialogmøter.

Kommentar: Det har vært møte med helseministeren og gjentatte møter med AP, SP, V, KrF, H og FrP, både individuelt og i fellesmøter med andre organisasjoner. LPP har knyttet gode samarbeidsbånd med Helsedirektoratet. Både temabasert, gjennom Brukerrådet og andre. Dette følges kontinuerlig opp. LPP har også p.t. leder for Helsedirektoratets BrukerROP. Vi har også hatt innspill i en rekke ulike arbeidsgrupper rundt ulike veiledere, planer, strategier og føringer. Eksempler på dette er «y sykehusplan», «primærhelsetjenesten», «morgendagens akuttmedisinske tjeneste», «redusert tvang i psykisk helsetjeneste» og «pårørende en ressurs». Deltatt i arbeidsgruppe for opprettelse av nytt brukerråd i Helsedirektoratet og utvikling av brukermedvirkning internt i direktoratet og eksternt. Foredrag om brukermedvirkning for

topplederne i Helsedirektoratet. Deltar i ulike fora i FFO og Frivillighet Norge. Samarbeidet med brukerorganisasjonene er også styrket betydelig. Dette ser vi spesielt ovenfor politikerne og i andre utvalg, der rollene er tydeliggjort. LPP er pårørendeperspektivet. De andre er brukerperspektivet. Mental Helse Ungdom er ungdomsperspektivet. Vi har også vært i møte med helseministeren i forbindelse pakkeforløpet, og kommer til å bli involvert der. På bakgrunn av leder i BrukerROP får vi også tildelt mange viktige posisjoner. Blant annet referansegruppa for kvalitetsindikatorer. Helsetilsynet om risiko rop-pasienter. Evaluering av kompetansesentre, og lignende. Lederkonferanse DPS, BUP. Mye foredragsvirksomhet, også nå på barnesiden. Fagforeningene har begynt å ta kontakt, eksempelvis foredrag for Fagforbundet nå i senere tid. Har også kontakt med andre miljøer, eksempelvis samarbeid om å kåre beste pårørendekommune i 2016. Samarbeid med Barns Beste, NAPHA, Pårørendesenteret i Stavanger, NKS veiledningssenter. Vi er også med i Helsedirektoratets innovasjonsarbeid, der eksempelvis m-helse vil kunne bli en del av pårørendes hverdag.

Mål 3: Øke kompetansen innen de ulike offentlige instansene om pårørenderollen. Være en pådriver for at alle høyskoler, sykehus, DPS og kommuner skal ha egne tema om pårørendesituasjonen og pårørende sine lovfestede retter som del av opplæringen/etterutdanningen.

Tiltak for å nå målet: LPP bistår med å utvikle opplæringsmoduler/program. Eksempel på dette er pårørendeprogrammet.no som markedsføres mot helsepersonell. I tillegg har LPP et høyskolesamarbeid med A-hus, vi har ulike brukerråd på sykehus, er med i referansegruppen SEPREP, og snakker med kommunene.

Kommentar: LPP deltar i arbeidet med pårørendeprogrammet.no. LPP gjennomfører opplæring av bydelsansatte i Oslo. Dette er et pilotprosjekt. LPP deltar også i referansegruppe for nytt emne i familiearbeid på HIOA. LPP er også på sonderingsnivå angående et mer konkretisert samarbeid med TIPS. Det er søkt om prosjekt om pårørendeombud i kommunene, og LPP er med i SEPREP. Flere av LPPs lokallag er direkte involvert i ulike utdanningsløp på Høgskolene og i de videregående skolene. Se også kommentarer under mål 1. Gjennomført opplæring i «raskere psykisk helsehjelp» og ulike foredrag i en rekke ulike fora. Eksempelvis «Tvangskonferansen», «Fagdag på Voss – sammen om mestring» og «Temakafe i Bodø». Landsstyreleder har eksempelvis også hatt fast kronikk i psykologforeningens blad, der helseministeren også selv har svart på en av disse kronikkene. Vært medarrangør på rådslag rundt den planlagte nye rusreformen. Her hadde LPP et eget pårørendebord med 8 representanter. LPP har også representant i arbeidsgruppen rundt ECT. Deltar i flere referansegrupper, blant annet TIPS. Medarrangør for Solaseminaret.

Mål 4: Brukerne skal ha et tilbud om tilpasset bolig.

Tiltak for å nå målet: LPP skal synliggjøre behovet for tilpasset bolig for brukere.

Kommentar: Landsstyreleder er medlem av juryen for boligsosialt arbeid i Husbanken. LPP holder også kurs i Oslo kommune en gang i året om temaet. Gjennom Helsedirektoratets BrukerROP jobbes det aktivt med boligsosialt arbeid. Dette med utgangspunkt i NOU «Bygge, bo og leve» og departementenes strategi «Bolig for velferd». Temaet kommer også opp på landssamlingen i oktober. Det er også satt fokus på temaet i Psykopp nytt.

Mål 5: Det skal finnes tilbud om medikamentfrie behandlingssenheter i alle helseforetak innen 2015.

Tiltak for å nå målet: Samarbeider med de øvrige organisasjonene for å få et medisinfritt tilbud og bolig, gjennom eksempelvis felles brev/aksjon til Helse- og omsorgsdepartementet og Helseforetakene.

Kommentar: LPP er med i fellesaksjonen for et medisinfritt behandlingstilbud. Dette sammen Mental Helse, WSO, Hvide Ørn og Aurora. Det er sendt brev til alle RHF og politikere. Det er også laget en egen brosjyre for aksjonen. Møter er avholdt med både statsråder og statssekretærer. På bakgrunn av arbeidet som er gjort, gjennomføres det også en topplederkonferanse i samarbeid med Erfaringskompetanse. Aksjonen har også fått egen nettside med informasjon og mulighet for innspill fra andre. Det er gjennomført flere foredrag om temaet. Det jobbes aktivt for å påvirke den nye regjeringen. Dette har også vært omtalt i Psykopp nytt. LPP har også forespurt alle RHF om hvordan de ligger an med dette arbeidet, med nedslående tilbakemeldinger. Det har kommet i oppdragsdokumentet for 2015 at de ulike RHFene skal tilby medikamentfri behandling.

Mål 6: Familien får tilbud om å være med i behandlingsforløpet i spesialisthelsetjenesten og kommunen.

Tiltak for å nå målet: Vise til de gode resultatene der man tar med nettverket/familien inn i behandlingsforløpet, og støtte opp under metoder som ivaretar familien og nettverket.

Kommentar: Gjennom det nye masteremnet på HIOA skal helsepersonell bevisstgjøres viktigheten og nødvendigheten av å inkludere familien. LPP er inkludert i flere undersøkelser, både nasjonale og internasjonale, for å synliggjøre behovet og slik kunne legge press på myndighetene for å gi familien et slikt tilbud. Dette er et tema det vil settes stort fokus på i tiden som kommer. Se også kommentarer under mål 1.

2. Pårørendes situasjon

Mål 1: Arbeide for å implementere de 5 målene i Nasjonal Strategigruppe II, «Arbeidsgruppe 1. Pårørende som ressurs»:

1. Opplæring av helsepersonell om pårørendes rettigheter.
2. Innhenting av samtykke fra pasienten.
3. Tiltak for pårørende.
4. Råd for mestring av pårørendes egen situasjon.
5. Systematiske tilbakemeldinger fra pårørende

Tiltak for å nå målet: Som det blir sagt i NOU 2011-17 «Når sant skal sies om pårørendeomsorg», skal LPP arbeide for å utvikle og innføre verktøy og ordninger som kan avlaste og støtte pårørende. Eksempel på dette er pårørende kontrakt, som er en forpliktelse mellom pårørende og de ulike samarbeidspartnerne, og som sikrer de pårørendes rettigheter. LPP skal også purre de instanser som har forpliktet seg til å gjennomføre tiltakene i Nasjonal strategigruppe.

Kommentar: LPP har vært pådriver for to nye retningslinjer, og påvirket til at disse ble trykket opp av Helsedirektoratet. LPP påvirker til at denne blir implementert hos helsepersonell, men sender den også til pårørende og lokallag. LPP vil forsøke å få verv i sentrale råd innen departementene, spesialisthelsetjenesten, KS og NAV, samt å delta i lokallag. Flere lokallag har jobbet fram en egen pårørendemappe. LPP har også søkt midler om å holde KIB-kurs i alle lokallag (kurs i belastningsmestring).

Mål 2: Arbeide for å styrke pårørendes juridiske rettigheter

Tiltak for å nå målet:

LPP skal ha verv innen departementene, spesialhelsetjenesten, KS og NAV, og delta i lovutvalg mv. Ta opp med myndighetene å skolere helsepersonell om pårørendes rettigheter og helsepersonellens plikter, jf. bruk av taushetsplikten.

Tydeliggjøre hvordan brukermedvirkning skal gjennomføres i helseforetakene og kommunene. Dette for å sikre at brukere og pårørende gjennom sin organisasjon eller enkelte brukergrupper er med i arbeidsgrupper og lignende som arbeider med saker som gjelder psykisk syke og deres pårørende.

Kommentar: Pårørendes rettigheter var et av temaene på likepersonkonferansen i oktober 2014. Det ble også løftet frem for fagfolk på pårørendekonferansen i mars 2015. Gjennom deltakelse som brukerrepresentanter er vi også med på å påvirke pårørendes rettigheter på ulike nivåer. Spesielt gjennom deltakelse i Kontrollkomisjonene. Dette gjelder både innen 1. og 2. linjetjenesten. Pårørendes rettigheter har vært tema på alle LPPs konferanser.

Mål 3: Opprette nye pårørendesenter i perioden.

Tiltak for å nå målet: Påvirke myndighetene til å lage en pårørendestrategi som inneholder pårørendesenter i alle storbyer.

Kommentar: LPP utøver lobbyvirksomhet ovenfor politikere, der dette er med som et av kjernepunktene, samt at LPP holder foredrag om viktigheten. Det er også søkt om midler til opprettelse av pilotprosjekter og forprosjekter for opprettelse av pårørendesenter. PIO-senteret markedsføres aktivt gjennom «PIO-boka», som omhandler hva LPP mener er en god modell for et slikt senter. LPP har også et samarbeid med Pårørendesenteret i Stavanger, gjennom eksempelvis pårørendeprogrammet.no. Flere av LPPs lokallag er i ulike samarbeid med kommunene der opprettelse av ulike sentre søkes. Nødvendigheten av pårørendesenter er med i alle LPPs politiske innspill. PIO-senterets søknad og bok deles også med lokallag som ser på mulighet for opprettelse av senter.

Mål 4: Arbeide for at det finnes støtteapparat, avlastningsordninger og økonomisk kompensasjon for pårørende.

Tiltak for å nå målet: Utrede om ordninger om personlig ombud kan innføres på nye steder. Tiltak under mål 3 vil også medvirke for å nå dette målet.

Kommentar: LPP jobber for å synliggjøre behovet ovenfor Helsedirektoratet og politikere. Personlig ombud er omtalt i Psykopp nytt og dras frem som et godt tiltak ovenfor politikerne. Det er også gitt

innspill på dette gjennom ulike høringer. I samarbeid med VfB eier LPP også Pårørende Kompetanse og avholder Møteplass gjennom dette. LPP har en forankringsplan for at flere lokallag skal settes bedre inn i tiltaket og videreføre det. Tiltaket er i ferd med å spre seg, og Buskerud, Telemark og Vest-Agder er på god vei. Det skal også avholdes en større konferanse neste år, der pårørende som erfaringskonsulenter vil synliggjøres.

3. Forskning

Mål 1: Bidra til at det utføres mer forskning knyttet til pårønderollen. LPP skal inkluderes og involveres der det vil være naturlig og fornuftig.

Tiltak for å nå målet:

- Samarbeide med A-hus og andre helseforetak om ulike forskningsprosjekt. Eksempel på dette er ACT-team.
- Inngå samarbeid med folkehelseinstituttet om kartlegging av pårørendes omsorgsoppgaver.
- Være aktivt ute for å få nye samarbeidspartnere innen forskningsmiljøene.
- Gjennomføre kartlegging av pårørendes/familiens omsorgsoppgaver og belastning. Kartleggingen gjennomføres som et prosjekt/forskning i regi av LPP sammen med pårørendesenter og Folkehelseinstituttet.
- Påvirke/presse på for forskning om ernæring og psykisk helse.

Kommentar: Det ble søkt om midler fra ExtraStiftelsen om kartlegging av pårørendes omsorgsoppgaver, uten at vi fikk det bevilget, men samarbeidet var på plass. Arbeidet drives videre i regi av LPP Oslo. LPP er med i et større pårørendenettverk, der forskermiljøet, myndigheter og brukerorganisasjoner er med. Dette i regi av UiS. Vi er også med i flere undersøkelser rundt pårørendes roller. LPP Oslo er med i et arbeid rundt FACT om pårørendes omsorgsoppgaver. LPP har søkt om midler fra ExtraStiftelsen, og det jobbes med å påvirke/presse på for forskning om ulike felt knyttet til pårørendesituasjonen. Gjennom årlig deltakelse på møter i EUFAMI knyttes tette bånd til våre europeiske søsterorganisasjoner, noe som har munnet ut i flere undersøkelser om pårørendes omsorgsoppgaver og belastninger, samt det nasjonale tilbudet. Vært en aktiv del av ACT-rapporten der pårørende spør pårørende.

4. Styrke og synliggjøre LPP som organisasjon

Mål 1: Ha minimum 3250 registrerte medlemmer innen 2015 og øke den generelle bevisstheten om LPP .

Tiltak for å nå målet:

- Vervekampanje
- Ny nettside.
- Lage ny reklamefilm som skal sendes ved høytider, osv.
- Lage LPP-brosjyrer rettet mot ulike typer pårørende, og spre i det offentlige rom.
- Aktiv bruk av ulike medier.
- LPP skal ta initiativ til å arrangere åpne møter om aktuelle tema.

Kommentar: Vervekampanje er gjennomført med begrenset suksess. Ny nettside ble lansert i mai 2013. Denne er under kontinuerlig forbedring. Angående reklamefilmen ble det inngått samarbeid med Follo Folkehøyskole. Filmen er sendt på TV2 i et par reklamefrie dager. Etter dette er det også produsert en film av Play. Denne er sendt på reklamefrie dager på TVNorge, og begge har økt bevisstheten om organisasjonen, og medført til dels mange nye medlemmer. Nettsiden og Facebooksiden brukes aktivt. LPP har vært representert på TV og gjennom ulike oppslag i ulike aviser og tidsskrifter. Det er også investert i ulike verktøy for å redusere kostnader for spredning av informasjon om LPP. Dette også som en støtte til lokallagene. Det er også utviklet ulikt annet markedsføringsmaterieill. Ulike brosjyrer er under stadig utarbeidelse og spres i første rekke via våre lokallag. Det er tatt initiativ til, og gjennomført, en rekke ulike temamøter i lokallagene.

Mål 2: Bedre økonomien

Tiltak for å nå målet:

- Systematisere hvor midler kan hentes
- Utarbeide rutiner og maler for søknader
- Drive lobbyvirksomhet ovenfor beslutningstakerne

Kommentar: LPP er i kontinuerlig kontakt med ulike beslutningstakere angående den økonomiske situasjonen. Dette er i hovedsak ulike politikere og beslutningstakere i departementene. Lobbyvirksomheten begrenses av LPPs ressurser. Arbeidet med å systematisere hvor midler kan hentes er fullført. LPP mistet sin støtte fra BUFdir, men LPP greier allikevel å hente inn tilsvarende gjennom ulike prosjekter og samarbeidsformer.

Mål 3: Sekretariatet skal være en serviceinstans for organisasjonen, og bidra aktivt til organisasjonens vekst.

Tiltak for å nå målet:

- Utarbeide rutiner for sekretariatets drift og opplæring.
- Tilby medlemmer å delta på kurs og konferanser.

Kommentar: Medlemmer ble tilbudt å delta på Likemannskonferansen på Lillestrøm i november 2013. Konferanser avholdt i oktober 2014 og mars 2015. LPP er også med på Solaseminaret i september 2015. Her har LPP fått et tettere samarbeid med Stiftelsen Psykiatrisk opplysning, der LPP fikk preget programmet med blant annet familiearbeid og det å være pårørende. LPP hadde også stand under seminaret. Kalenderen på nettsiden brukes aktivt for å informere om ulike kurs og konferanser som er åpne for medlemmene. Både lokalt og nasjonalt. Nye lokaler i Karl Johans gate 6, for å kunne avholde kurs og konferanser i LPP, noe som også allerede er i gang. Årshjul og rutiner innføres.

Mål 4: Sikre fast avtale om landsdekkende rådgivningstelefon, og at det gis økonomisk støtte til dette fra det offentlige.

Tiltak for å nå målet: LPP avklarer med PIO-senteret om de kan drifte rådgivningstelefonen videre. Dersom de ikke makter/ønsker å drifte telefonen, må LPP søke om å overta dette ansvaret. Uavhengig av hvem som drifter, skal LPP støtte under søknad om midler til rådgivningstelefonen.

Kommentar: Rådgivingstelefonen drives videre. Dette er et tett samarbeid med PIO-senteret og det jobbes med å fremskaffe en mer permanent løsning.

For å styrke og synliggjøre LPP som organisasjon ønsker vi også å:

- Utarbeide en konkret og oppdatert håndbok for å starte og drifte et lokallag. Alle elementer beskrives etter konsept «LPP lokallag – håndbok for dummies».
- Ha et spesielt fokus på unge pårørende og utføre egne aktiviteter rettet mot de unge.

Kommentar: Frivillighet Norge deler sin håndbok med oss. Det er i tillegg utarbeidet et tillegg med egne «lokale» forhold i LPP. Enkelte lokallag har hatt egne søskengrupper. LPPs reklamefilm er rettet mot unge og det utarbeides egne brosjyrer mot yngre medlemmer. LPP har også besøkt ulike skoler og pratet med ungdom. Det opprettes en referansegruppe av og med ungdom for å konkretisere aktiviteter mot yngre.

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse
Karl Johans gate 6, 0154 Oslo
Tlf: 21 07 54 33
E-post: lpp@lpp.no
Web: www.lpp.no

LPP

Verdighet - Omsorg - Løsninger